

Murs fronterers o espais de comunicació

En una escapada d'estiu varem anar al congost de Mont-Rebei. Havíem sentit parlar molt de la seva espectacularitat i el cert és que la realitat va superar les previsions. En part potser perquè feia un dia d'aquells tan xafogosos del passat agost, cap al migdia, que ajudava a fer l'escenari més imponent. Venint del sud, es comença a caminar a l'ermita de la Mare de Déu de la Pertusa, atrevidament encimbellada sobre el seu cingle. Es voregen, una rere l'altra, les valls secundàries sobre l'embassament de Canyelles, entre boscos d'alzines i alguns claps de pins rajolets. El silenci és immens, només trencat pel *sega-sega-lliga-lliga* persistent de les cigales que es fica al cap xop de suor. S'arriba al lloc de l'antic mas de la Pardina, parets ensorrades, bigues trencades a terra. Sembla mentida que en temps passats hi hagués gent que fos capaç de viure enmig d'aquests precipicis. Més endavant el refugi dels Carlets en una bella raconada. Hi hauria d'haver aigua però la mànega no raja. Els espadats de les cingleres cada cop són més propers i més grandiosos fins que s'arriba pròpiament al congost. Parets de roques calcàries amb franges alternades de blanc i vermellós corresponen a successives etapes de la història geològica. El camí excavat a la roca cau a plom sobre el riu. Segons el llibret guia són uns quatre-cents metres d'alçada per només vint d'amplada en els llocs més angostos per on s'ha obert pas el Noguera Ribagorçana, que avui presenta un cabal força baix i aigües marronoses.

El mapa ens diu que aquests vint metres d'amplària representen el límit entre comunitats autònomes, que la paret per la qual passem és Catalunya i la de l'altre costat ja és d'Aragó.

Hi caiem: vés a saber si d'aquí a un temps aquesta fondalada no serà la frontera occidental de l'estat català. I sorgeixen les especulacions sobre la qüestió: els murs que ha bastit la natura són evidents en aquest lloc, però ¿això implica necessàriament que es bastiran murs humans entre Catalunya i la resta de la península com veus apocalíptiques no es cansen d'anunciar? ¿Que el trajecte que ara no ofereix cap problema, és a dir, endinsar-se als Monegros des de Fraga, es convertirà en una duana d'entrada/sortida de la UE i de l'espai Schengen amb tots els tràmits burocràtics —i aneu a saber si policíacs i militars i tot— que això representaria? ¿Que la familiaritat que hi ha entre els habitants de Catalunya i els d'altres regions de la Península endins, en molts casos emparentats, s'acabarà? ¿Que els trailers que

transporten productes manufacturats cap enllà i taronges cap ençà hauran de pagar aranzels d'entrada i sortida?

* * *

Una segona escapada d'agost al Capcir, a l'altre extrem del nostre país, ens aportava llum evident sobre el tema. Per anar-hi, cal passar la frontera entre Puigcerdà i la Guingueta. Ara només els discrets rètols ens fan saber que deixem l'estat espanyol i entrem a l'estat francès i, en canvi, fa només unes dècades s'havien de portar i mostrar tota mena de papers per poder passar d'un costat a l'altre. Durant quatre segles la frontera hispano-francesa havia estat una autèntica barrera, plena de fortaleces a banda i banda dels Pirineus, resultants dels conflictes bèl·lics esdevinguts entre els dos estats. I sortosament ara podem portar cap a casa, sense problemes, les fruites comprades a peu de carretera al venedor ambulant del coll de la Perxa. Un venedor jove que ens va mostrar, cofoi, que ell també sabia parlar català. El català que ara ja es troba escrit, al costat del francès, en els rètols dels llacs de la Bulloses, o del Canigó. Com havia estat en els segles anteriors a la construcció dels estats de l'època moderna.

És a dir que les fronteres no les estableixen ni els rius ni les muntanyes sinó les persones, les societats, i sobretot els governants. I per això són mutables. Al bell mig de Berlín es va aixecar un mur infranquejable que després es va eliminar; un mur que, tristament, ara s'aixeca a Jerusalem. En canvi, com sabem, no hi ha cap problema per circular entre els estats de la Unió Europea, des de Maastricht. I per això els polonesos poden fer tranquil·lament el transport per les nostres carreteres o peregrinar a Montserrat quan abans del 1990 estaven retinguts darrere el teló d'acer.

* * *

Des de Catalunya, quan es parla d'avançar en la sobirania, no hi ha pas cap intenció d'aixecar murs, ni econòmics ni humans, allí on no n'hi ha. Com no se'n van aixecar entre Txèquia i Eslovàquia quan aquesta es va independitzar ni, abans, entre Suècia i Noruega. Si a la capital del regne hi hagués la voluntat de comprendre-ho ens estalviariem molts problemes tots plegats.

Lluís Galobart